

musik

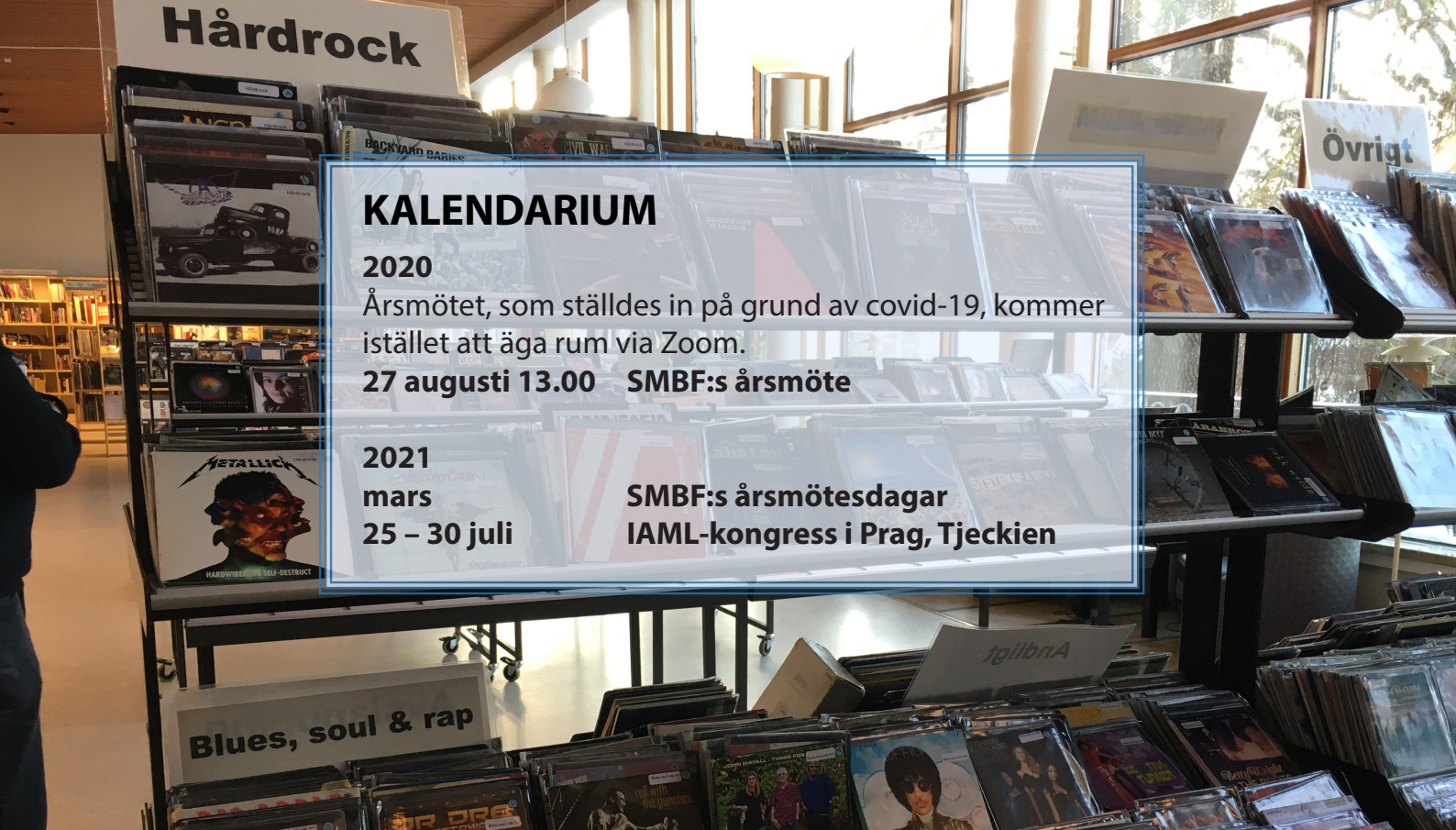
BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN

nr.2
2020

KALENDARIUM

2020

Årsmötet, som ställdes in på grund av covid-19, kommer istället att äga rum via Zoom.

27 augusti 13.00 SMBF:s årsmöte

2021

mars

25 – 30 juli

SMBF:s årsmötesdagar

IAML-kongress i Prag, Tjeckien

CD-skivor för utlån på musikavdelningen på Västerås stadsbibliotek, läs mer på s. 6. Omslag: Pia Letalick håller i stämböcker från slutet av 1500-talet/början av 1600-talet. De användes i musikundervisningen vid Västeråsgymnasiet, läs mer på s. 6. Foton Lena Nettelblatt.

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet, Redaktörernas ruta	11	Musikbiblioteksnytt i Music Index
4	IAML Online 2020 – virtuella möten & diskussioner	12	Skulduggery in St. Martin's Lane – A nasty case of piracy
6	Musikgruppen besöker Västerås	18	Personlig reflektion om att arbeta hemma i coronans tid
9	SMBF:s medlemmar bjöds in till en digital sommaravslutning	19	Boktips
10	Sången är nyckeln, sången är vägen och sången ska förlösa honom	20	Summary in English

www.iaml.info

Layout Sara Lind

MUSIK

BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteksforeningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Tobias Danielsson & Gunnel Jönsson
Musik- och teaterbiblioteket Box 16326
103 26 Stockholm

08-519 554 10 mbnytt@gmail.com

Prenumerationer inkl. medlemskap:

enskilda 350:-, institutioner 700:-, veteraner, studerande, arbetslösa 150:-

Plusgiro 65 21 22-3

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

Kära medlemmar

I min senaste ordföranderuta skrev jag om hur vi kunde glädja oss åt alla vårtecken. Och när ni nu läser detta är det redan sensommar. Så fort det går!

Jag skrev också om de framskjutna årsmötesdagarna, som jag hoppades skulle äga rum i höst. Eftersom covid-19 fortfarande härjar kan det ju tyvärr inte heller realiseras. Istället håller vi årsmötet digitalt på plattformen Zoom torsdag 27 augusti kl. 13.00. Direkt efter årsmötet får vi lyssna till föredraget "Svensk musikforskning i ett hundraårsperspektiv" av Håkan Lundström från Malmö musikhögskola.

Till min stora glädje blev "IAML Online 2020" (20 – 24 juli) en stor framgång, att döma av alla positiva kommentarer. För mig var det särskilt roligt att se flera svenskar bland deltagarna. Det hela började mycket anspråkslöst med att styrelsen tyckte det var angeläget att träffa medlemmarna, om inte annat för att ge diverse uppdateringar om vad som är på gång. Sedan växte det hela till något som nästan blev en hel IAML-kongress online med 250 registrerade deltagare! Veckan innehöll sessioner med rapporter och föredrag, regionala möten och informella "coffee lounges" för diskussioner. Dessutom hade IAML:s viktiga organ Forum of National Representatives och Forum of Sections möten under veckan.

Särskilt uppskattade var regelbundet återkommande så kallade *social hours* där man kunde mingla med kollegor från hela världen, tack vare att mötena var schemalagda vid olika tidpunkter. Våra olika tidszoner ställer ju annars till det. En röd tråd som löpte genom veckan var förstås Coronaepidemin – den rådande situationen och hur vi ska planera för framtiden. Detta var temat för torsdagens coffee lounge. Vad som framkom under diskussionen var behovet av att kunna köpa noter i digital form från förlagen. Styrelsen kommer därför att bjuda in en förlagsrepresent-

ant till ett Zoom-möte för inledande diskussioner med medlemmarna.

Logga in på IAML:s webbplats och klicka på Congresses – 2020 Online. Där finns inspelningar av de tre sessionerna samt rapporter och presentationsmaterial.

Erfarenheterna av IAML Online 2020 ger vid handen att digitala möten erbjuder stora möjligheter när det gäller att aktivera medlemmarna under året och inte bara under kongresserna. Dessutom kommer framtida kongresser säkert innehålla inslag av digitala möten för nå ut till dem som inte är närvarande på ort och ställe. Jag hoppas och tror att möten via digitala plattformar som Zoom ska vitalisera arbetet med medlemsvärvning – i synnerhet till de delar av världen där IAML är underrepresenterat.

Som ni märker känner jag mig optimistisk inför framtiden för IAML och SMBF. Det passar ju bra när IAML firar 70-årsjubileum år 2021! Kom gärna med förslag på hur vi ska uppmärksamma jubileet. Dessutom ska vi komma ihåg ett annat, betydligt äldre, födelsedagsbarn nästa år. Kungliga Musikaliska akademien och därmed Musik- och teaterbiblioteket firar 250-årsjubileum! Det får vi anledning att återkomma till.

Pia Shekhter, ordförande SMBF

Redaktörernas ruta

Kära läsare

Nummer två av Musikbiblioteksnytt erbjuder stort som smått. Hoppas ni tar er tid att läsa Margaret Jones artikel om nottryckaren Henric Fougé. Pandemins påverkan i vår verksamhet är fortfarande stor, även om flera bibliotek har haft öppet om än i begränsad omfattning. En hastigt nedteknad rapport från IAML

Online 2020, alla presentationer ska bli tillgängliga på IAML:s hemsida. Boktips med musikanknytning får vi av Evabritt Selén. Om hon hinner läsa mer i sommar kan vi förvänta oss fler tips i höst!

Gunnel Jönsson & Tobias Danielsson

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

www.smbf.nu

musikbiblioteksforum@listserv.kb.se

www.facebook.com/ (Musikbiblioteksföreringen)

Find us on
Facebook

IAML Online 2020 – virtuella möten & diskussioner

||| Gunnel Jönsson, (med benäget bistånd av Pia Shekhter)

Zoom-möte.

The IAML Board invites participation in a series of online meetings in the week of 20 July. Så var inbjudan till årets IAML-kongress! Prag får vänta till 25–30 juli 2021. Cirka 250 personer anmälde sig att delta under veckans Zoom-möten. Rupert Ridgewell, Anders Cato och Pia Shekhter hade satt ihop programmet och fick beröm både av styrelsen och deltagarna.

Dag 1 - måndag

Inledningsvis möttes cirka 115 personer för att höra rapporter och uppdateringar från styrelsen:

Stanisław Hrabia (IAML President), Anders Cato (IAML Secretary General), Thomas Kalk (IAML Treasurer), Jürgen Diet (IAML Vice President), Anna Pen-

saert (IAML Vice President), Jane Gottlieb (IAML Vice President), Jim Cassaro (Editor, *Fontes artis musicae*), Jennifer Ward (IAML Web Editor) och de fyra R-projekten, Barbara Dobbs-Mackenzie (RILM), Klaus Keil and Klaus Pietschmann (RISM), Benjamin Knysak (RIPM), Antonio Baldassarre (RIDIM). Lite inledande strul reddes snabbt upp av Anders Cato som satt och administrerade inkommande deltagare och tog bort ljud från uppkopplade mikrofoner med mera. Förutom Anders Cato och Pia Shekhter deltog även Lena Nettelbladt, Ann-Christine Olsson, Karin Savatovic och även jag själv om blott för en inledande koll av läget.

Efter varje programpunkt inbjöds deltagarna till *social hour*. Dessa var schema-

lagda så att IAML:s medlemmar från andra tidszoner än de i Europa och USA:s östkust skulle kunna delta. När man blivit med en grupp kunde man sen gå ut och in och hoppa mellan flera olika grupper.

Tisdagen inleddes kl 9.00 med "morgonkaffe med styrelsen" där man delade med sig av nyheter och idéer med efterföljande *social hour*. På eftermiddagen ägde Forum of National Representatives rum (jfr torsdagens Forum of Sections).

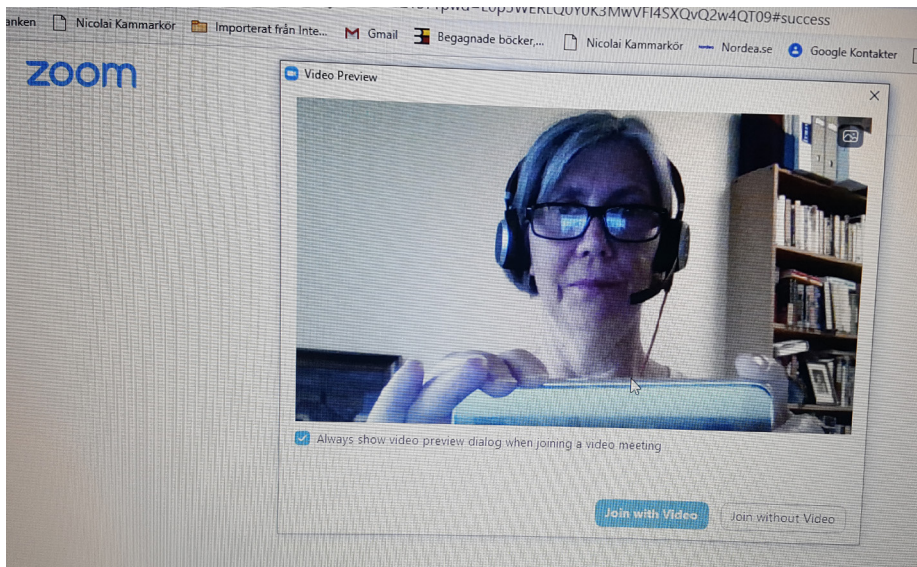
Onsdagspresentationer

På onsdagen ledde Jane Gottlieb "The Impact of COVID-19 on Music Libraries Internationally". Korta presentationer följdes upp genom frågor via Zooms chattfunktion. Som mest deltog 125 personer.

Davide Grosso (International Music Council) talade om hur IMC:s medlemmar påverkats av covid-19. Man har arbetat både landsvis och på organisationsnivå. 95% av medlemmarna har nåtts. www.imc.com/eu/covid-19-update

Pia Shekhter (IAML President-Elect) poängterade vikten av att hitta bra arbetssätt, förutom IAML:s enkät hänvisade hon även till IAML:s Advocacy Committee och Outreach Committee.

Anna Pensaert (IAML Vice President) - Redogjorde för IAML:s enkät "Impact

Gunnel loggar in på Zoom.

of COVID-19 on music provision in libraries, archives and music documentation centres".

Sabina Benelli (La Scala) berättade om hur nedstängningen påverkat hennes arbete.

Christopher Blackmon (Philharmonie Luxembourg) berättade att man kunnat fortsätta med konserter (utan publik) och även kunnat göra en CD-inspelning. Orkestermedlemmarna satt på två meters avstånd från varandra, alla skulle bära mask när man rörde sig på scenen, skärmar sattes upp vid olika blåsmusiker. Musikerna gick och satte sig på scenen lite ad hoc. Notmaterial som samlats in fick ligga och lufta sig 3 dygn innan man sorterade det.

Misti Shaw (Cook Music Library, Indiana University) gick igenom hur förutsättningarna varit för musikhögskolor i USA.

Tidsskillnaden mellan USA:s olika delar, Australien och Europa avhjälpes genom att anordna två regionala möten. IAML-US anordnande ett diskussionsforum för sina medlemmar kring problem och strategier när man nu öppnar biblioteken och även planerar för höstens undervisning. Efteråt, kl 21.00–23.00 gavs möjlighet till sociala samtal för alla som ville. Det funkade över förväntan. Så oerhört givande att samtala med nya och gamla bekanta.

Torsdag

Torsdagens morgonmöte hade titeln: "Coffee lounge: advocacy and the 'new normal' for music libraries post-COVID-19". Efteråt, *social hour*.

Under eftermiddagen hade IAML Forum of Sections ett enskilt arbetsmöte. Finns att läsa på bit.ly/30mF4tt.

“ Någon satt i sin trädgård i Tyskland med ett glas svalt vitt vin, någon i sin varma lägenhet i New York med morgonkaffet eller på landstället i Dalarna

IAML-Spanien anordnade ett medlemsmöte på spanska med titeln "Music libraries, archives and documentation centres in Spain and Latin America. Present, Past and Future".

Avslutande fredag

Fredagen avslutade "kongressen" med "Project Reports and Future IAML Congresses" under ledning av Pia Shekter. Även här deltog ca 125 personer.

En serie av korta presentationer:

David Day (Brigham Young University): "MusRef: An Online Database of Print and Online Music Reference Sources".

Denna databas består av 13 000 bib-

liografiska referenser (både tryckta och online). Cirka 2200 har recenserats av studenter på universitetet.

Läs mer: musref.lib.byu.edu

Darwin Scott (Princeton University): "Digitization and Performance Archive Streaming Projects at Princeton University".

På 60-talet fick biblioteket en stor samling – Fred D Valva Collection (över 4000 verk) partitur och stämmor av stumfilmsmusik och lättare orkestermusik (1878–1934) från folkbiblioteket i Worcester, Massachusetts. Man har även ett projekt för en ny streamingtjänst för studenter. Arkivinspelningar och konserter inom Princeton är tillgängliga. Det mesta endast för studenterna men en del är offentligt tillgängligt.

Chris Scobie (British Library): "Born-digital composer archives: first steps at the British Library".

Tonsättaren Brian Elias hade vänt sig till British Library för att få hjälp med att arkivera eget material. Både noter (i Sibelius), vanliga Word-dokument, pdf:er, ljudinspelningar (både .wav och .mp3) och bilder (.jpeg). Chris berättade om hur man med sin IT-avdelning vill hantera ljud och noter på samma sätt som man tar hand om litterära personers material. Nedstängningen ha gjort att man haft gott om tid att gå igenom en kravspecifikation för ett kommande projekt.

Katharine Hogg (Gerald Coke Handel Collection, London): "Report on the Study Group on Access to Performance Ephemera".

Gruppen arbetar under Bibliography Section och förtecknar projekt/databaser kring musikframföranden av olika slag. Ett exempel är: performance.slub-dresden.de

Avslutningsvis fick vi höra våra kollegor från Prag och Stellenbosch berätta om de planerade kongresserna 2021 och 2022. Zoja Seyčková (Martinů Institute, Prague), Ellen Tise (Senior Director: Library and Information Service, Stellenbosch University).

Och så var det över för den här gången: välbekant på ett sätt och så helt annorlunda. Själv var jag glad över att det gick så bra och att alla som jag pratade med önskade sig mer att den här formen mellan kongresserna. Även bra att kunna delta i en "vanlig" kongress fast på hemmaplan. Nya kongressdeltagare var oerhört nöjda över att kunna delta online. De hade tidigare inte kunnat delta

bland annat på grund av ekonomiska skäl. Jag tror styrelsen får många positiva idéer för att utveckla IAML Online!

Den sista *social hour* 20.00–22.00 var välbesökt! Någon satt i sin trädgård i Tyskland med ett glas svalt vitt vin, någon i sin varma lägenhet i New York med morgonkaffet eller på landstället i Dalarna. Trevligt att se några svenska kol-

legor i veckan, förutom Pia & Anders deltog även Lena Nettelbladt, Karin Savatovic, Ragnar Köhlin, Ann-Charlotte Olsson och Kia Hedell.

De tre sessionerna som ägde rum under veckan spelades in och finns tillgängliga på IAML:s webbplats, efter inloggning: www.iaml.info/node/7734.

Musikgruppen besöker Västerås

||| Lena Nettelbladt, text & foto

Musikgruppens medlemmar: Mona Eklund, Karin Berndtsson Engström, Pär Johansson, Susanne Haglund, Cecilia Erdös, Ann-Christine Olsson, Åse Ström och Hans Gustafsson.

Musikgruppens möte i Västerås i november 2019 börjar på torsdagskvällen med en middag på trevliga Brasserie Stadsparken. Fredagsmorgon bjuder Åse Ström på frukost innan hon visar oss runt i Västerås stadsbiblioteks lokaler.

Huvudbyggnaden invigdes 1956 men den äldsta noteringen om ett bibliotek i Västerås gjordes 1317 i en inventarielista över Domkyrkans bibliotek (Lif 2009, 15). Biblioteket har sin grund i stifts- och läroverksbiblioteket och hette länge Västerås stifts- och landsbibliotek. När huset byggdes sparade man inte på den

konstnärliga utsmyckningen som utgjorde 10% av byggkostnaden. Åse visade oss den vackra dörren till hörsalen. Den är gjord av Esaias Thorén och utförd i intarsia med 25 olika träslag. Den stora muralmålningen i ljushallen är gjord av Birger Halling och har tema skrivtecken. På Luciadagen brukar elever från Fryxelliska musikklasserna sjunga i ljushallen och då är biblioteket smockfullt.

Renodla personalens yrkesroller

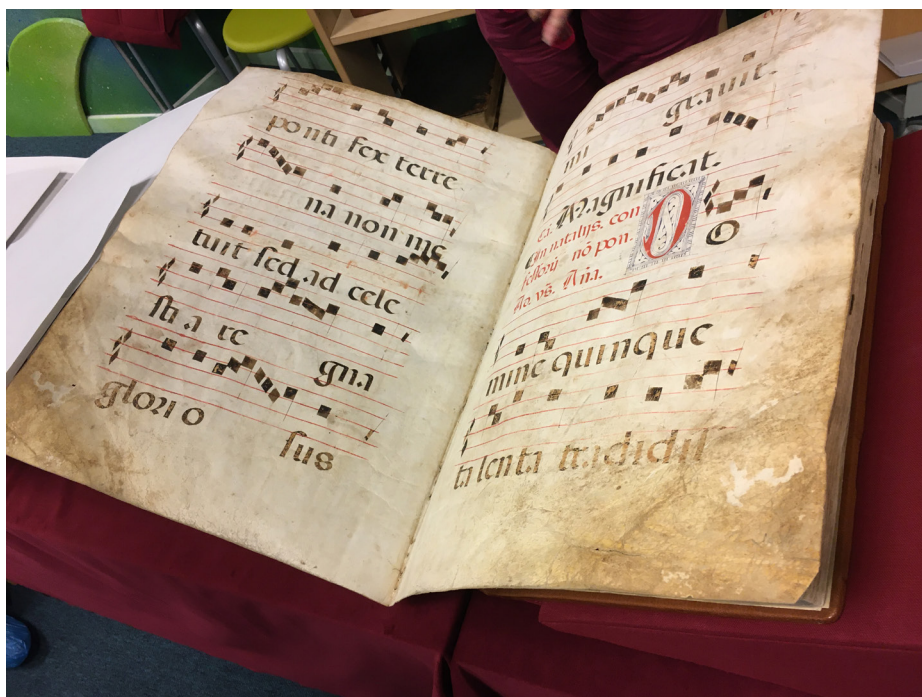
I det gamla huset huserar musikavdelningen, skönlitteraturen och barn- och ungdomsverksamheten. Det nya fackbiblioteket invigdes 1991 och en inglasad gångbro förbinder de båda husen. I den nyare delen finns facklitteratur, lokalsamlingen och en utställningsyta för stiftets samlingar, ett så kallat Raritets-kabinett. Där finns också IT-center som bemannas av personal som är experter på just IT och som gärna handleder besökare och personal i IT-frågor. Västerås stadsbibliotek har försökt renodla personalens yrkesroller.

Samarbete med nio grannkommuner

Västerås stadsbiblioteket ingår i Bibliotek i Västmanland som är ett samarbete mellan folkbiblioteken i nio grannkommuner: Arboga, Fagersta, Hallstahammar, Kungsör, Köping, Norberg, Sala, Skinnskatteberg och Surahammars kommun. Sammanlagt är det runt 160 medarbetare på 25 bibliotek och tre bokbussverksamheter. Bibliotek i Västmanland har nyligen gått över till bibliotekssystemet Koha. Projektledare har Karin Engström varit. Ny chef för Västerås stadsbibliotek sedan december 2019 är Marie Holmqvist, tidigare kulturchef i Håbo kommun. Västerås stadsbibliotek har cirka 60–65 anställda. Förutom huvudbiblioteket finns sex filialer och en bokbuss. I stadsdelen Hammarby öppnades ett kvartersbibliotek nu i mars 2020.

Livaktig programverksamhet

Åse ingår i en grupp på sex personer som katalogiserar. Åse tar hand om musiken, både noter och CD. Åse och musikkoordinator Jesper Zels ordnar programmet kallat Musiknytt en gång per termin. En gång i månaden har de LP-café då de spelar vinylskivor i caféet i gatuplanet. Biblioteket har cirka 8000 vinylskivor för utlån. Besökare kan även låna och spela upp vinylskivorna på skivspelare i musikavdelningen.

Nothandskrift, pergament med neumer, troligen från 1600-talet, funnen i ett kartsåp i biblioteket år 2017.

På musikavdelningen finns en paviljong kallad *Glasrummets gåta* gjord av Teymor Zarré. Där bjuder musikavdelningen ofta in till olika mindre musikupplevelser. Senast var det pianostafett. På lördagarna brukar det komma mellan fem och tio personer som tillsammans med personalen löser Melodikrysset. Åse kopplar sin mobiltelefon till en ljuddusch så att alla som vill delta kan höra. Korsordsplanen skriver Åse ut till alla som vill vara med. Biblioteket bjuder på kaffe, bröd, smör och ost. Senast de hade Melodikrysslösning blev det spontan allsång i biblioteket!

På spaning heter ett evenemang som musik- och skönlitteraturbibliotekarie Anna Duberg, Åse Ström och en kollega ordnar en gång per månad. "Våra bibliotekarier snokar rätt på det bästa bland aktuell litteratur och musik. Vi bjuder på kaffe och kaka. Ingen föranmälan. Välkommen!" som det står i inbjudan. Det brukar komma 20–25 besökare per gång. Bibliotekarierna pratar cirka tre minuter om en bok eller CD. Gruppen som sysslar med detta får en lästimme per vecka.

– Jag läser gärna musikbiografier. Det passar bra ihop med mitt arbete på både musikavdelningen och skönlitteraturavdelningen, säger Åse.

Noterna mitt i rummet

Besökarna kan få låna och använda elgitarr, elbas och digitalpiano.

– Jag tycker om att höra klappret av tangenterna, säger Åse. Det känns roligt att pianot används.

Noterna är placerade i mitten av rummet och böckerna är i hyllorna runtom. Noterna för gitarr, bas och piano är nära själva låneinstrumenten.

Till Kulturnatten år 2019 köpte personalen in fem stycken ukuleler. De satte på en RFID-etikett på varje och utlåningen kunde starta! Under Kulturnatten kunde besökare gå en Bok- och

Besökare får gärna använda pianot.

Pia Letalick håller i stämböcker från slutet av 1500-talet/början av 1600-talet. De användes i musikundervisningen vid Västeråsgymnasiet. Under Rudbeckius var gymnasiet i Västerås en av norra Europas främsta musikinstitutioner. Pia håller också ett Västeråstryck, en lärobok i musik:

Compendium musicum tam veterum quam recentiorum canendi methodum exhibens / in usum regii gymnasii publice luci expositum ab Andree Arostandro(!).

Orostander, Andreas, 1662-1726 (författare)
Arosia, 1699
Latin 8 bl.

Mattias Lundberg har skrivit en artikel om läroboken: (A Swedish music primer from the late seventeenth century): bit.ly/2BF741T

musikpromenad med frågor. En fråga handlade om ukulele. Det går att låna ukulelen själv i utlåningsautomaten.

– Jag har laddat ner en app som gör att jag kan stämma ukulelerna, berättar Åse.

Åse tycker att hon har en bra blandning av arbetsuppgifter med både inre och yttre tid. Det finns utrymme för egna initiativ. Tisdagar är passfritt. Katalogiseringen i nya Libris har behövt en startsträcka.

Nu tid för Musikgruppsmötet

Efter rundvandringen vidtog själva musikgruppsmötet. Pär Johansson och Susanne Haglund från Musik- och teaterbiblioteket höll i mötet. Vi diskuterade termerna för dator- och tv-spelsmusik, RDA-regler för särskiljande tillägg för ISBN, angivande av editionsnummer och hur vi ska ange omfångsuppgifter för noter för soloinstrument. Cecilia Erdös berättade att Btj önskar fortsätta arbetet med att underhålla

klassifikationssystemet SAB. Minnesanteckningar från mötet finns på smbf.nu. Klicka på Musikgruppen.

Raritetskabinettet och Sveriges farligaste skrift

Efter mötet fick vi träffa Pia Letalick som är bokhistoriker och bibliotekarie. Hon visade oss Raritetskabinettet som invigdes jubileumsåret 2017 då Västerås stiftsbibliotek firade 700 år. I kabinettet finns en ljuddusch som spelar musik med anknytning till samlingarna. Vi hörde musik ur *Piae Cantiones* som trycktes på 1580-talet. Den innehåller en samling sånger som djåkarna, skoleleverna, sjöng. (Läs mer i Gunnel Jönsson artikel *Piae Cantiones väg till England och tillbaka* i Musikbiblioteksnytt 2019 nr 4).

I inbrottsäkra montrar visade Pia exempel på noter från Stiftsbibliotekets samling av rariteter. Hon byter innehållet i montrarna var tredje till fjärde månad. År 2019 var det 400 år sedan Johannes Rudbeckius utnämndes till biskop i Västerås stift 1619 och nuvarande utställningen i Raritetskabinettet anknuter till den händelsen. Rudbeckius startade ett tryckeri i Västerås 1621, vilket var ett av de första tryckerierna i landsorten. År 1623 fanns det 80 tryckta böcker i Stiftsbiblioteks samling. När han slutade fanns det drygt 300 stycken. I samlingen finns hans dagbok *Memoriale publicum*. Johannes Rudbeckius var mycket

för byråkratin och lät tillverka förtryckta blanketter. Han tryckte den första kända bibliotekskatalogen och på den finns hans signum med tre ringblommor. Hans grav i domkyrkans pryds av dessa tre ringblommor. Rudbeckius startade den svenska folkbokföringen, den första flickskolan och det första gymnasiet. I samlingen finns en bok tryckt 1636 som ansågs vara Sveriges farligaste skrift. Rudbeckius protesterar i denna skrift mot kyrkans överstyrelse. Han blev ställd inför riksrådet och fick göra avbön.

Karolingisk minuskel och neumer

I Stiftsbibliotekets samling finns cirka 45 000 volymer, 70 hyllmeter handskrifter varav 139 inkunabler (böcker tryckta mellan cirka 1450 till 1500), 30 000 småtryck och 11 000 porträtt. En tredjedel handlar om teologi. Uppdraget för Pia Letalick är att bevara och tillgängliggöra samlingen för forskare och allmänhet.

Pia tar oss med till ett rum för sagoläsning för barn. Där har hon förberett en visning särskilt för oss med rariteter ur samlingarna. Hon berättar inlevelsefullt och kunnigt om allt och börjar med att visa oss samlingens äldsta handskrift. Det är två pergamentfragment med en korsdikt på latin. Det är en ordfläta från Fulda kloster i Tyskland skriven på 830–840-talet. Stilen heter karolingisk

Åse Ström och Pia Letalick och de rariteter som Pia valt ut inför visningen för Musikgruppen.

minuskel och har ingen interpunktion.

Vi får också se ett brevarium, en samling böner på pergament från 1400-talet, *Pax Marie* = *Marie fred* skriven i gotisk textur. Textur efter latinets vävnad eller fläta eftersom bokstäverna skrivs tätt och trångt och man fyllde alla rader hela vägen för att spara material. Anfängerna är i rött och senare kom ordet ruber som är rött på latin, att få betydelsen rubriker. Med en syl eller nål har man gjort hål för att kunna dra raka linjer.

“ Hon berättar inlevelsefullt och kunnigt om allt och börjar med att visa oss samlingens äldsta handskrift

Från katolska mässan, eventuellt 1600-tal, kommer ett pergament med neumer, en medeltida notation. Det upptäcktes i Stiftsbiblioteks samling i ett kartsåp för tre år sedan.

Lydeke Abelsson var biskop i Västerås på 1400-talet. Han besökte Rom i syfte att skaffa noter till Domkyrkan och kom hem med det så kallade Västeråsgradualet, Nordens främsta mässbok, tryckt i Lübeck 1493. Under Gustav Vasas tid konfiskerades denna pergamentskrift med noter till mässan och fick tjänstgöra som bokomslag för räkenskaper,

Läs mer

Pia Letalicks fynd i Västerås stadsbiblioteks raritetssamling – en tidigare odokumenterad handskrift av Philipp Melanchthon som var en av Martin Luthers medarbetare: bit.ly/338GGc3

Pia Letalicks artikel om Stiftsbibliotekets boksamling i Västerås släktforskarklubbs tidskrift Arosiana nr 3, 2018 bit.ly/2Ddeb1Z

Digitaliserat material från Stiftsbibliotekets samling, bland annat handskriften från Fulda från 830-talet, finns i portalen Alvin: www.alvin-portal.org

Musikgruppen har drygt 10 medlemmar och ägnar sig åt musikbibliografiska frågor i vid mening. Läs mer

om Musikgruppen här: smbf.nu. Du är också välkommen att bli medlem i gruppen

Källor

Lif, Anders (2009). *Hela världen i ett hus: Stadsbiblioteket i Västerås*. Västerås: Västerås stad

Rudbeckius : 400 år av förändring som format det nutida Sverige. Magasin utgivet 2018 av Västerås stift. Redaktion Ann Löfqvist, John Rothlind, Peter Åström och Åke Paulsson

Bibliotek i Västmanland bibliotekivastmanland.se/

Wikipedia. Johannes Rudbeckius bit.ly/336kUpA

ett öde det delade med många andra katolska skrifter under denna tid.

Vi får se den förbjudna boken *De revolutionibus (Om himlakropparnas kretslopp)* av Nicolaus Copernicus. Det är en förstaupplaga från 1543 som visar den heliocentriska världsordningen med solen i mitten.

Pia har mycket hon vill visa oss innan vi skiljs åt och hon väljer till sist Olof Rudbeck den äldre Atlantica från 1673. Det är ett planschverk som vill visa att världens vagga stod i Sverige. Olof Rudbeck den äldre var den som lät bygga

den anatomiska teatern Gustavianum i Uppsala.

Stort TACK till Åse Ström och Pia Letalick som gjorde Musikgruppens möte så intressant och givande och tack till Pär Johansson och Susanne Haglund som håller i Musikgruppens möten.

Nästa Musikgruppsmöte skulle ha varit i maj hos Karin Berndtsson Engström och Anna-Karin Skansen på Musikhögskolan i Ingesund men detta möte blev inställt liksom mycket annat denna vår. Låt oss hoppas att vi snart kan träffa varandra igen.

SMBF:s medlemmar bjöds in till en digital sommaravslutning

Olle Johanssons (nya?) väg. Foto: Privat

Den första punkten på programmet var en presentation av Anna Pensaert, ordförande i IAML:s Advocacy Committee. Anna redogjorde för resultatet av enkäten om hur IAML:s medlemmar har påverkats av covid-19. Hon gjorde samma föredragning vid en så kallad lounge arrangerad av European Music Council i maj. Här är länken till den: bit.ly/2X68iuO.

Den andra programpunkten bjöd Olle Johansson på. Olle, som nyligen pensionerats från Kungliga biblioteket, kåserade över sina år som musikbibliotekarie. Inspelningen och länkar till musikinslagen finner du nedan.

Gå in på www.smbf.nu/sommarmote2020.html och klicka på *Olle Johanssons väg* och lyssna på Olles minnen. Ni kan även få sällskap av deltagarna under Olles 30 minuter.

Sången är nyckeln, sången är vägen och sången ska förlösa honom

||| Lena Nettelbladt, text & foto

Ericson-Roos, Catarina, 1946-
Erik Sædén : mästर्सångaren bakom masken - Carlssons bokförlag, 2019

En sen höstkväll är det boksläpp i Dansmuseets lokaler på Drottninggatan i Stockholm. Det är Catarina Ericson-Roos som presenterar sin bok *Erik Sædén: mästर्सångaren bakom masken*.

Catarina – som tidigare skrivit en biografi om sångerskan och sångpedagogen Dorothy Irving – börjar med att ställa frågan: Varför skriver man en biografi? Hon svarar själv att hon fascinerats av livsöden och talanger. Hon frågar sig om en person är forskningsbar och forskningsvärd och det är verkligen Erik Sædén. I boken har hon haft fokus på Eriks livs-

linje – inte operans historia.

– Från Eriks släkt fick jag 36 A4-pärmar och det blev det skelett som jag behövde, säger Catarina. Där fanns artiklar, recensioner och en rad intervjuer. Jag fick låna Eriks brev från 1940- och 50-talet till föräldrarna och till hustrun. Han skrev mycket fina brev som var både litterära och humoristiska. De hade även CD-inspelningar som jag kompletterade med att lyssna på de inspelningar som Kungliga bibliotekets audiovisuella arkiv har med Eric Sædén.

– Olof Lagercranz har sagt att man inte ska skriva om en nu levande person eftersom man då tvingas till ovidkommande hänsyn. Jag vill tillägga att så länge det finns nära efterlevande så tvingas man till hänsyn ändå.

Får sjunga fram svaren

Catarina börjar med att läsa Overtyren till boken där hon beskriver hur Erik Sædén är på väg till det muntliga studentförhöret i franska i hemstaden Vänersborg. Han lider av svår stamning men har fått lov att sjunga fram svaren och det går utmärkt. "Sången är nyckeln, sången är vägen och sången ska förlösa honom". Boken är indelad i fyra delar: *Från Lilla Paris till Stockholm, Arbetsplats Operan, Inte bara opera, "En gång sångare, alltid sångare"*.

Många musikexamina!

Erik föddes 1924 i Vänersborg där han hade en trygg barndom. Somrarna tillbringade familjen i Bohuslän. Efter

studentexamen tog Erik pianostäm-marexamen, högre kantorsexamen, organistexamen och sångpedagogexamen. 1950 började han i operaklassen. Då var han redan gift sedan 1948 med Elisabeth Murgård och far till Björn som föddes 1949. Tvillingarna Ulla och Margareta föds 1952. Elisabeth och Erik träffades i Eric Ericsons kammarkör på "Ackis" Musikhögskolan. Elisabeth gick i sångsolistklassen. Familjen och hemmet betydde mycket för Erik. Så mycket att han avböjde att göra en karriär utomlands.

160 operaroller

På 1950-talet anställdes Erik vid Kungl. Operan. Hans debutroll var i Gilgamesj av Ture Rangström 1952. Erik sjöng i ett fyrtiotal operor varje år. Sammanlagt sjöng han cirka 160 operaroller. Ett genombrottsverk för honom var Wozzeck av Alban Berg som han gjorde 1957. Han hade stor aptit på operaroller men en roll han inte gillade var Escamillo i Bizets *Carmen*. Han tyckte att rollen var för enfaldig. Ännu en milstolpe är Blomdahls opera *Aniara* där Erik gjorde rollen som Mimaroben vid urpremiären i maj 1959. 1978 sjöng han rollen som Nekrotzar i urpremiären av *Den stora makabern* av Ligeti på Kungl. operan. På somrarna sjöng han ofta på Drottningholm.

Romanser, visor och talroller

Parallellt med operarollerna sjöng han i kyrkor och konsertsalar. Han var kantor och körledare i Oscarskyrkan i fem år. Redan 1956 gjorde han debut som

Författare Catarina Ericson-Roos gjorde en trevlig presentation av sin bok

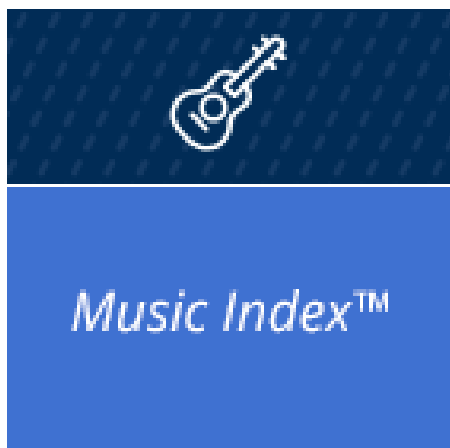
romanssångare med *Winterreise* av Schubert. Camilla Lundberg har sagt att "Dietrich Fischer-Dieskau är Tysklands Erik Sædén"! Erik sjöng gärna visor av Evert Taube och Birger Sjöberg och han var en uppskattad sångpedagog. "Man lär så länge man har elever". Han hade även talroller, flera för TV. På Strindbergs intima teater spelade han Hummel i Strindbergs *Spöksonaten* i regi av Richard Turpin år 2007.

Han var anställd på Kungl. Operan till 1981. Men han fortsatte sjunga efter pensioneringen. År 2000 gör han rollen som La Roche i Richard Strauss *Capriccio*. 81 år gammal göra han sin sista operaroll i

Puccinis *Manon Lescaut* år 2005. Två dagar innan han dog sjöng han barytonpartiet i *Förklädd gud* av Lars-Erik Larsson – Erik Sædén hade en otrolig förmåga att fokusera när han studerade in en roll. Han kände sig för intuitivt. Han var finkänslig och anspråkslös. Under sina sista år sjöng han gärna Evert Taubes Så länge skutan kan gå eftersom den var så livspositiv. Den kunde man gärna sjunga när man var gammal, tyckte han, avslutar Catarina Ericson-Roos denna kväll på Dansmuseet.

Musikbiblioteksnytt i Music Index

||| Lena Nettelbladt, text

Musikbiblioteksnytt finns numera i databasen *Music Index with full text* som lanserades i april 2019. Music Index har cirka 180 musiktidskrifter i fulltext med innehåll från 1970 och framåt. Redan 1948 startade en organisation som från 1949 årligen gav ut en tryckt volym med referenser till musikartiklar uppdelade på författare och ämne, *The Music Index – A Subject-Author Guide to Music Periodical Literature*. Music Index innehöll tidigare fler artiklar om populärmusik än RILM som startade 1967. (Se mer om RILM i Musikbiblioteksnytt 2013:3 och här rilm.org).

Music Index och RILM är helt separata produkter

Numera överlappar Music Index och RILM varandra ämnesmässigt men de har inte samma tidskrifter i sina fulltextdatabaser. Music Index täcker många tidskrifter som vänder sig till musikpedagoger och instrumentaler och de som är intresserade av musikindustrin. Music Index "is covering every aspect of classical and popular music". Music Index och RILM är helt separata produkter, producerade av olika organisationer men med EBSCO som leverantör för båda databaserna.

Kontrakt redan 2015

För Musikbiblioteksnytt började äventyret redan 28 augusti 2015 då Krista Blaisdell från EBSCO kontaktade mig, dåvarande redaktör för Musikbiblioteksnytt. Krista frågade om vi var intresserade av att erbjuda Musikbiblioteksnytt i Music Index fulltext, en databas som var under uppbyggnad. Stolta och glada tackade styrelsen ja och vår ordförande Birgitta Sparre skrev under ett kontrakt den 15 oktober 2015. Under åren har jag haft sporadisk kontakt med EBSCO angående Music Index och jag har undrat hur det har gått. I mars 2019 fick jag det positiva beskedet att Musikbib-

lioteksnytt numera finns i fulltext i Music index från nummer 2015:3 och framåt.

"Cover-to-cover"

Varje nummer av Musikbiblioteksnytt är uppdelad i artiklar i Music Index. En sökning på Gunnel Jönsson ger 22 träffar däribland hennes artikel *Piae Cantiones väg till England och tillbaka*. Fulltext betyder hos Music Index "cover-to-cover" vilket innebär att de tar med allt. Följaktligen kan du söka på *Kära medlemmar (Ordförandens ruta)*, *Kära läsare (Redaktörernas ruta)* och *Annonsera i Musikbiblioteksnytt!* Jag erbjöd mig att lista de artiklar som jag tyckte saknade allmänt informationsvärde men fick till svar att de tar med allt. Jag försökte också få dem att även ladda upp tidigare nummer av Musikbiblioteksnytt, föreslagsvis från nummer 2003:2–3 som finns på vår webbplats smbf.nu men det gick tyvärr inte.

Är du intresserad av Music Index så kan du be om en månads "free trial" för ditt bibliotek. Ta kontakt med Mats Pålsson, representant för EBSCO (mpahlsson@ebSCO.com). Du kan naturligtvis fortfarande läsa alla Musikbiblioteksnytt på smbf.nu.

Skulduggery in St. Martin's Lane – A nasty case of piracy

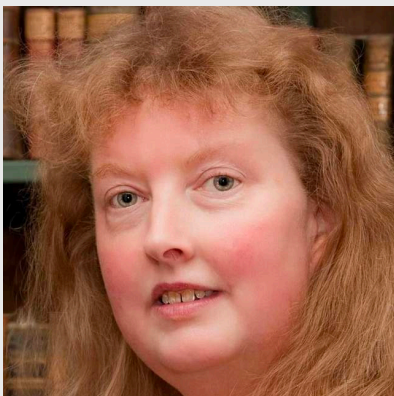
||| Margaret Jones, musikbibliotekarie på musikavdelningen på universitetsbiblioteket i Cambridge

Vi har valt att i detta nummer publicera en hel artikel på engelska då vi inte har möjlighet översätta den och vi tror att ni kommer att finna det mödan värt att läsa den.

Artikeln är skriven av Margaret Jones och publicerad i *Brio* volym 56: nr 2 hösten 2019. *Brio* är tidskriften som ges ut av IAML & Ireland branch.

Margaret Jones är musikbibliotekarie på musikavdelningen på universitetsbiblioteket i Cambridge. Vid IAML-kongressen i Krakow 2019 presenterade hon ett 'paper' om notsskrivare i Storbritannien under första hälften av 1900-talet.

Margaret Jones är även redaktör för IAML UK & Irlands blogg.

One dark night, or so the story goes, a publisher, who had crossed the localbook-trade, threw his innovative music type into the Thames, hopped onto a boat bound for his native Sweden, and was never seen in Britain again. The truth is not, I believe, quite as dramatic as that, but it was nevertheless an important moment in the history of copyright; and it remains a mystery, as to exactly what happened.

I first came across Sami-born printer and publisher, Henric Foug, also known as Henry Fought (1720-1782), when the Music Department at Cambridge University Library acquired a set of harpsichord sonatas by Giuseppe Sarti, published in London by Foug, in 1769. At the time, we were about to start a new departmental blog MusiCB3 (which has just celebrated its ninth birthday); lacking title and final pages, and with an unusual typeface, this slightly scruffy item seemed like an interesting post with which to start the blog.¹ As I delved deeper into Foug's history, I found a tale of innovation and piracy that continues to surprise me; and which reveals much about the cut-throat world of music publishing in the eighteenth century.

Foug's early working life was spent as a mines inspector in Sweden. His father, a

rural dean, was friendly with Carl Linnaeus, the botanist, who had once lodged with the family, and this inspired Foug junior to write a paper about the corals of the Baltic Sea, while at the University of Uppsala.²

His skill in engraving is immediately evident in the illustrations that accompany the dissertation, and indeed Richard Pulteney's overview of Linnaeus' *Amoenitates academicae*,³ of which Foug's dissertation provided a chapter, makes special mention of the 'excellent engraving'.

An increasing interest in printing and type founding, and a judicious marriage to Elsa Momma, daughter of Peter, the owner of the prestigious Royal Printing Company (Kungl Tryckeriet) in Stockholm, enabled Foug to turn his hobby into a career. Having studied the new system of movable type developed by Johann Gottlob Immanuel Breitkopf, which had been made public in 1755, Foug realised that there was a potential market for cut-price music. He produced a cheaper version of Breitkopf's musical type, with some new additions utilising multiple pieces of type to create each note, and in so doing aiming for more clarity in the music that he published.⁴ The Swedish Academy of Sciences was generally enthusiastic: Foug appeared to have resolved some problems with

the Breitkopf type; and, crucially, the Academy concluded that Fougts invention might mean, 'that [Sweden] may . . . share with Leipzig the profit which that city alone obtains from the whole of Europe, for printed music, and for the general expansion of our book trade.'⁵ They therefore backed his request in 1764 for an exclusive privilege to print music in Sweden thus the way forward seemed clear for Fougts.

However, family difficulties were to precipitate a move to London. These difficulties included an attempt by Fougts to undercut Peter Momma, his own father-in-law, who was printing money for the Swedish Exchequer. Further, when an application by Fougts to become printer to the monarchy was rejected, he applied, in some umbrage, to leave the country, and arrived in London in November 1767. Despite the family troubles, Momma, supported Fougts in his overseas travels, helping to pack his son-in-law's type and arranging various other formalities. Perhaps it is not too surprising that in the circumstances the father-in-law was only too happy to, quite literally, send his difficult son-in-law packing.

As soon as Fougts arrived in England he applied for a patent to print music in which he states that although the basic idea of a movable type for music was nothing new, his was special in that it aimed for particular clarity using several pieces of type to print just a single note. Typically individual stave lines were assembled with the head of the note, where needed, and a portion of the stem, tail or beam in addition. This had been inspired by the way in which small flower heads were set in type, using a similar method to assemble the florets. On Christmas Eve 1767, English patent no. 888 was issued to Henry Fougts [sic] for 'Certain new and curious types by me invented, for the printing of music notes as neatly . . . as hath been usually done by engraving . . .'⁶

The patent reveals that Fougts was then living in Salisbury Court, just off Fleet Street, and it would appear that he quick-

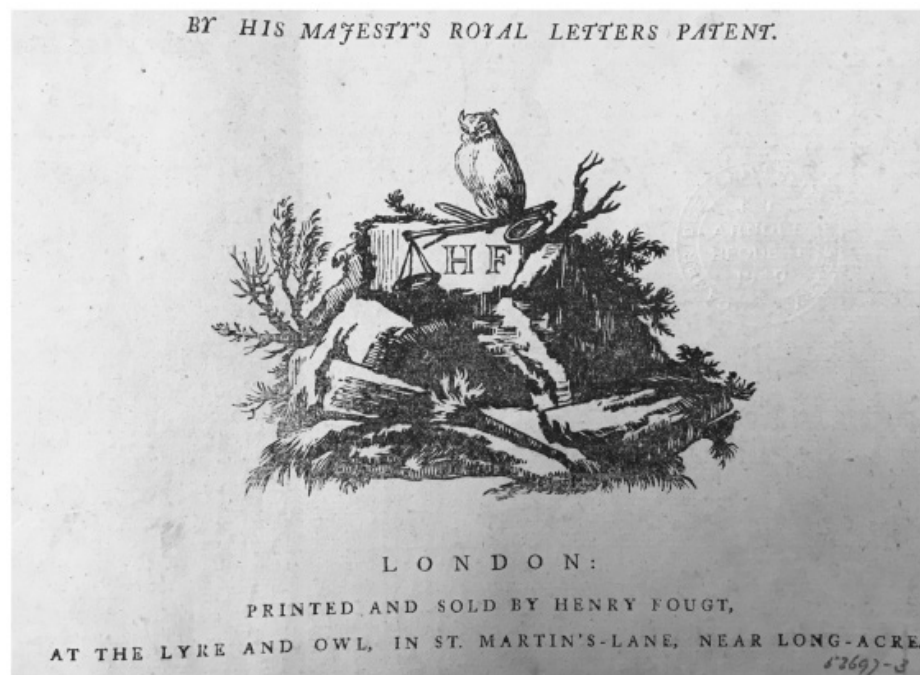

Fig. 1: At the sign of the Lyre and Owl. Henric Fougts distinctive colophon.

ly made friends there. A Mr. Thrush at the King's Arms later sold Fougts publications in Salisbury Court, while Robert Falkener, music publisher, sometime harpsichord counterfeiter, and later associate of Fougts, also lived in the Court.

It is not clear exactly what Fougts did during 1768 but it is probable that he spent time perfecting his type. The first mention of him in the British press is in the *St. James's Chronicle or the British Evening Post* dated January 21st-24th 1769, very shortly after he had submitted a specimen of his type to the Society for the Encouragement of the Arts, based in the Strand. They were enthusiastic about it: 'a gentleman of real ingenuity. Which type the Society have found, upon examination, to merit their entire approbation'.⁷ Fougts was immensely proud of the Society's recommendations and used their comments as a frontispiece to his publications (see Fig 2).

This probably did not endear him to his British rivals, who had been advertising their old-fashioned type as a 'new model' for some time. The mention of cheaper music must also have alarmed them.

In 1768-9, Fougts moved to St. Martin's Lane, next door to the 'New Room' which was used for fine arts exhibitions.

The exact location of his shop is uncertain, but the exhibition space was most probably the same location used by Nathaniel Hone to exhibit his popular painting, *The Conjuror*, in 1775, which would place Fougts next door to No. 70, St. Martin's Lane, opposite Slaughter's Coffee House,⁸ near the corner of St. Martin's Lane and Garrick Street. The Lane was a prestigious area – the young Mozart had stayed at nearby Cecil Court in 1764, while Chippendale, the fashionable furniture makers, had their offices and workshops there. It was an area popular with artists in which to live or work,

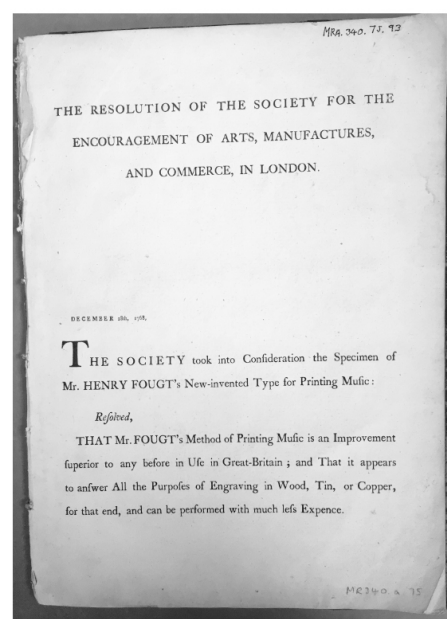

Fig. 2: Frontispiece to *Three Sonatas by Sarti*. Published: London: Fougts, 1769.

⁵ (Wollin 1943). Edmund Poole's research notes, held at Cambridge University Library, about Fougts and his new music typeface, some of which fed into Poole's research for 'New Music types: invention in the eighteenth century', *Journal of the Printing Historical Society*, 1965, were an early inspiration for this article. Particularly helpful were the translations from the Swedish of Wollin and Vretblad.

⁶ (H. Fougts 1767)

⁷ (*St. James's Chronicle, or the British Evening Post* January 21-24, 1769)

⁸ (*The Gazetteer and Daily Advertiser* 1775)

including portrait painter Sir Joshua Reynolds, and there was a thriving print trade in everything from music and maps to seditious pamphlets.⁹

It was here, at the sign of the Lyre and Owl, that Foug't sold his own editions of sonatas by Sabatini, Menesini, Uttini, and the aforementioned Sarti, alongside music stationery, and, occasionally, instruments. Items printed by Foug't were also sold in shops across London and the south of England from Oxford to Southampton. His novel type enabled him, as he had promised, to produce competitively priced music – for example Sarti's *Three sonatas* sold for just two shillings, while the most expensive set of sonatas, the *Six sonatas* of Uttini, sold for four shillings.

Foug't's career may be followed in the newspapers of the time, and it is from these that the Sarti held at Cambridge University Library can be dated almost exactly. The Sonatas were advertised in the *Gazeteer and New Daily Advertiser* of 11 February 1769 as freshly published, but Foug't's enterprise was in trouble by August that same year, so we can be reasonably confident that the CUL edition was printed some time between those two months.

By April 1769, as well as the sonatas, Foug't was printing songs and ballads at a low price, usually from as little as 1d per page. It is not known how many of these he produced himself as these prints lack his distinctive colophon, and sometimes his name, but he was certainly responsible for several variant editions of *The ballads* sung by Mr. Dibdin this *Evening at Ranelagh: and a Conclusion Piece*. The distinctive style of Foug't's treble and bass clefs is unmistakable. Priced at just two shillings, it was good value for its 24 pages. Other composers published at a competitive price by Foug't included Thomas and Michael Arne, James Hook, James Oswald, and William Boyce.

After working with Charles Dibdin, one of the foremost stars of his age, who was

rapidly in the ascendant following his performance as the West Indian servant, Mungo, in his opera *The Padlock*, Foug't must have felt optimistic for the future of his business in Britain. He appeared to be an innovative businessman, on the verge of success, and, judging by the title page of a copy of the *Dibdin ballads*, an honest tradesman, 'This book is entered at Stationers Hall, and whoever presumes to reprint any part of it will be prosecuted. Printed for the composer and sold at his house in Chelsea – at the printer's, H. Foug't, the Lyre and Owl, St. Martin's Lane . . .'

In light of this solemn warning and following this promising start, what was to happen next was unexpected. In July 1769, an advertisement appeared in *The Public Advertiser*, alleging that songs from *The Padlock* had been pirated. Engraver and music seller, Henry Roberts, had already paid costs, presumably to cover legal fees, while Foug't, the printer of the allegedly pirated work, had been threatened with prosecution.¹⁰ Isaac Bickerstaffe, the librettist, to whom Dibdin had sold the musical rights to the work, brought the prosecution; and a further advertisement in September 1769, showed that the case was ongoing, as Bickerstaffe threatened 'one HENRY FOUGHT [sic], a foreign music-printer . . . and . . . SAMUEL FORES, a stationer' with prosecution for pirating further songs from *The Padlock*.¹¹

*A warning to other music printers and sellers follows in the advertisement that lies just below the September caution: . . . Whereas one of the songs . . . has been lately pirated . . . the Publisher hopes that the Gentlemen in the Musical Business will discountenance this Attack on private Property, as there is a suit now commenced against the Printer and Publishers of the above Songs, which by its being vigorously prosecuted may establish a precedent of the utmost utility to the trade in general.*¹¹

The chain of subsequent events is unclear, but following Bickerstaffe's threats,

advertisements for Foug't's publications diminish, and then disappear. It would seem unlikely that Dibdin had turned on his printer. Equally, as Bickerstaffe had made a fortune from *The Padlock*, one wonders what prompted the prosecution. However, a significant amount of unsold music was found among Foug't's effects when he died;¹² it lacked his colophon (as did many of the songs and ballads he published) but was in his distinctive type. Could this be proof that the songs and ballads were indeed pirated editions, which he was unable or unwilling to sell following Bickerstaffe's threat? If this was so, and Foug't was indeed guilty of musical piracy, why was the case never pursued to a conclusion? There is evidence that Bickerstaffe was fully intending to prosecute Foug't – though strangely the bill of complaint against him was not lodged until November 1769, in contrast to that against Roberts, lodged in the same month as the newspaper advertisement. After November however, there is no further legal action.¹³

The wording of the advertisement ('A foreign music printer') suggests that the prosecution was inspired as much by xenophobia as by a genuine fear of piracy – much is made of Foug't's status as a foreigner. It is also possible that he was an easy scapegoat for wider problems within the music industry.

Prior to the 1770s, there were very few music copyright lawsuits.¹⁴ Indeed copyright generally in the period was a tricky issue (as it still is). There had been disagreement generally as to how long copyright could be extended, who owned copyright in a work (the author? the publisher? the printer?), and even whether there was such a thing as intellectual property. Indeed, there was no term for this concept. Hardly surprising then, that piracy, especially in the musical world, was endemic, and, to a certain extent, encouraged, as it popularised works leading potentially to more sales.

However, a lawsuit, which was finally resolved in April 1769, *Millar v Taylor*,¹⁵

⁹ Noted map engraver and publisher, William Faden, was based in St. Martin's Lane, as was T. Baldwin, who published pamphlets in support of John Wilkes.

¹⁰ (Public Advertiser July 20, 1769)

¹¹ (Public Advertiser September 23, 1769)

¹² (Wollin 1943)

¹³ (Small 2011)

¹⁴ Ibid.

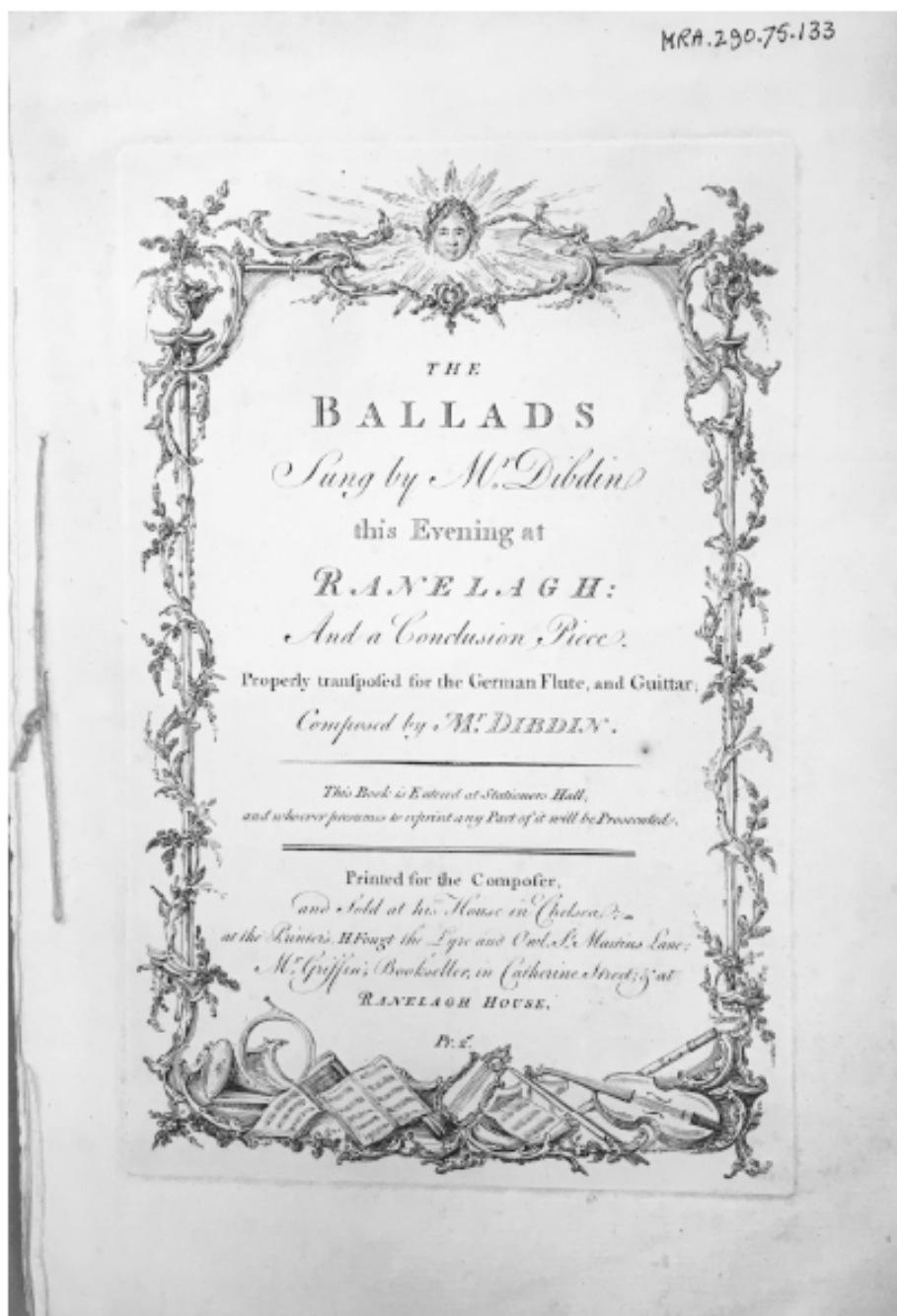

Fig. 3: One of Foug's publications of Dibdin's popular ballads, as sung at Ranelagh Gardens. that the prosecution was inspired as much by xenophobia as by a genuine fear of piracy – much is made of Foug's status as a foreigner. It is also possible that he was an easy scapegoat for wider problems within the music industry.

may have encouraged Bickerstaffe to take action. In 1729, Andrew Millar, a bookseller, had bought the rights to James Thomson's poem *The Seasons*. When the rights elapsed a publisher, Robert Taylor, printed his own edition, and was prosecuted by Millar. It was a divided judgement, but the decision by the Bench was for the plaintiff stating that the author held the rights in perpetuity.

Bickerstaffe must have seen possibilities in this ruling. He may have been inspired by the actions of composer and colleague,

Thomas Arne, one of the few musicians up to this time, who had been involved in a copyright dispute.¹⁶ Arne had taken music sellers, Henry Roberts and John Johnson, to court in 1741 for publishing pirated copies of his music, and had won an injunction that stopped them publishing. Doubtless it was his connection with the earlier case that led Henry Roberts to not attempt to appeal against Isaac Bickerstaffe's accusation, when he was charged again in 1769 along with Henric Foug. Foug decided to try to sell the music

via another music stationer but, with further threats to Fores and the lodging of Bickerstaffe's complaint, he decided it was time to leave. There is no indication that he was still in business by the end of 1769 but it was to be nearly a year later before Foug returned to Sweden, having given up on the dream of running a music business in the United Kingdom.

It is here that the story of the printer and his type diverge, which made me wonder exactly what had happened. The tale of the type thrown into the Thames seems unlikely – after all, the Swedes had been relatively enthusiastic about Foug's invention and it was an important part of his livelihood. However, after he left the United Kingdom, no more music is published by Foug; and although a large quantity of type, much of it English, was listed following his death in 1782, there is no specific mention of music type,¹⁷ though there were 220 music matrices at his foundry, from which type could presumably have been cast.¹⁸ It is generally assumed that on leaving London, he left, or sold, all his type to fellow music publisher, Robert Falkener (also spelled Falconer),¹⁹ but there are some questions about this, not least the connection between Falkener and Foug, prior to Foug leaving the United Kingdom.

It is known that, by 1770, Robert Falkener had taken over a business that was remarkably similar to Foug's, using much of the same type (though not exclusively of Foug's design) and was selling a similar range of songs and ballads successfully from an address in Salisbury Court. Attentive readers will note that Foug had initially lived in the same street, so it is likely that the two printers had known each other for some time. In both cases, their businesses ran into problems with the law around 1769–1770, and it is not clear, whether this was potentially a case of thieves falling out, if Foug was duped, or even framed, by Falkener, or if it was a simple coincidence.

Both businesses seem to have had a shady side. As John A. Parkinson speculated, there was something rather strange about the business at the Lyre and Owl.²⁰ Along-

¹⁵ (Millar v Taylor 1769 n.d.)

¹⁶ (Small 2011)

¹⁷ (Wollin 1943)

¹⁸ Ibid.

¹⁹ (Vretblad 1958)

side Foug's popular music business, featuring the hits of the day, he published a more serious keyboard music catalogue, which included a large number of little-known composers. Foug was a keen musician and his music library upon his death included many unpublished music manuscripts, as well as printed sonatas by Bach and Haydn.²¹ (He also owned a harpsichord, a piano, and an Amati violin.) Given such items, it is perfectly possible that he was one of those music publishers who delights in championing new music.

However, it does seem odd that out of seven works published at his own expense in London – sonatas by Sabatini, Menesini, Uttini, Leoni, Sarti, Nardini, and Croce – only three of the composers were ever published outside the small world of Foug's publishing house. Of the others, there is no trace in music literature, and only a fragile trace of a Giacomo Croce, music copyist, and occasional composer, in Paris around this period. These 'originals from a select private collection', as Foug phrases it,²² were presumably taken from the publisher's own personal collection of musical favourites. Although some of the names may yet become better known, there is the intriguing possibility that the music-loving Foug was promoting his own compositions under a variety of names. Of course, we will never know for sure, though it would be fascinating to peruse the extant publications.

The other oddity about Foug's business was the speed at which it fell. Plummeting from the glowing reports of December 1767 and '68 and the opening of the business in January 1769 to its fall in September of the same year. The fall appears to have marked the start of Robert Falkener's music publishing business, which just happens to have coincided with his own brush with the law and is mirrored in an unusual event, slightly earlier, at the Lyre and Owl.

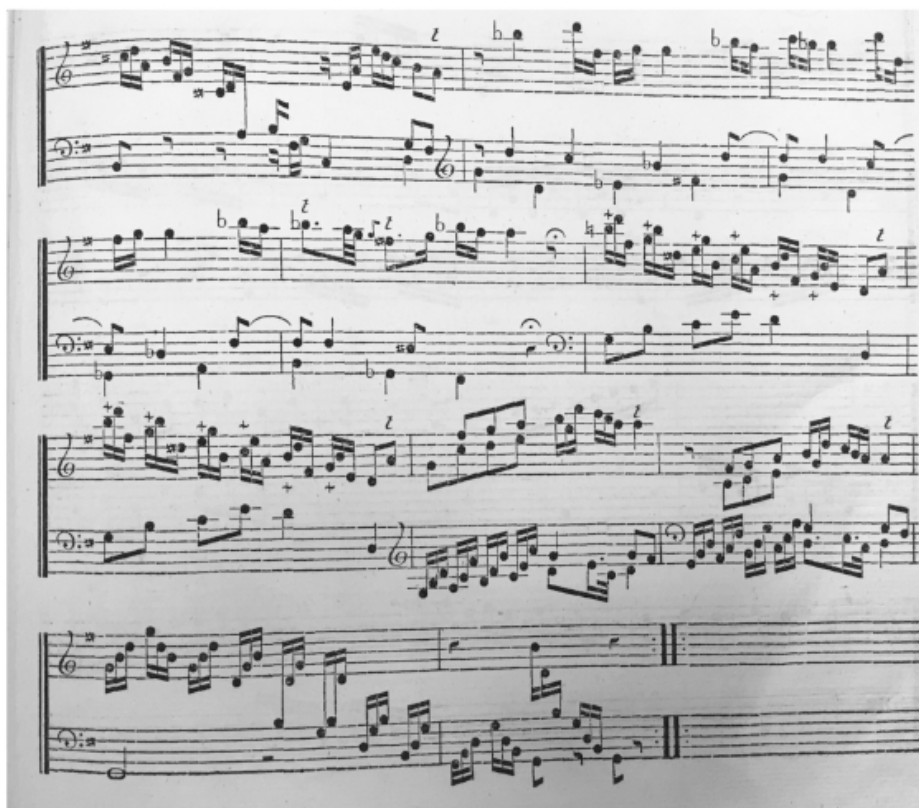

Fig. 4: Foug's distinctive type. An excerpt from Sarti's Sonatas.

Of Falkener's extant publications listed in WorldCat, most are dated (or are assumed to be dated) 1770–1775, suggesting that the printing business really took off for Falkener from the date at which he acquired Foug's music type. Prior to 1770, Falkener seems to have been best known as a harpsichord maker.²³ By 1763, one of his harpsichords had crossed the Atlantic, and was advertised by a traveller about to return to Europe:

*[Lewis Deblois] has, for sale, a curious ton'd, double key'd, new harpsichord (just imported in Capt. Maillard from London) is esteem'd the master-piece of the famous Falconer [sic].*²⁴

Despite his apparent 'fame', Falkener fell foul of the law in 1770, when he was accused by Jacob Kirkman, one of the pre-eminent harpsichord makers of the day, of producing fake Kirkman harpsichords. No Falkener harpsichords produced under his name are, as far as I know, extant; the only ones existing feature Kirkman nameboards, though are generally acknowledged to have been

produced by Falkener. One, at Glasgow University, has a Kirkman nameboard, probably taken from an earlier instrument, with 'Robt. Falkener London fecit 1770' inscribed under the soundboard (this would seem a likely candidate for the Kirkman counterfeiting case), while a later instrument, now in the Russell Collection at Edinburgh University, has a similar nameboard and 'Robert Falkener London fecit 1773 September'²⁵ inscribed under the soundboard.²⁶ Judging by the dating, Falkener seems to have been entirely unabashed by his earlier brush with the law.

The Glasgow harpsichord is worth examining further. Boalch and Mould's description of this instrument – a two manual harpsichord – raises some interesting points: 'On the front board is scratched 1768 [1763?] over the nameboard'²⁷ and 'There is a lot of doodling on the underside of the upper keybed, including a sum in £ s d . . . and a picture of a *Red Indian*.'²⁸ Could this be the Boston harpsichord returned home? Back on the market after its transatlantic journey,

²⁰ (Parkinson 1980)

²¹ It is unknown, which Bach was responsible for the sonatas found among Foug's effects. The most likely candidate would be Johann Christian, who Foug may have met during his time in London. Both men were involved in music publishing. Both were involved at various times in copyright litigation. Bach and his colleague, Carl Friedrich Abel, would bring notable cases against Longman and Lukey in 1777.

²² (St. James's Chronicle, or the British Evening Post March 4, 1769)

²³ (Universal Director 1763)

²⁴ (Boston Gazette 1763)

²⁵ To hear and see Falkener's harpsichord, go to <https://collections.ed.ac.uk/stceciliastore/record/96076>

²⁶ (Boalch and Mould 1995)

²⁷ My italics.

²⁸ Ditto.

and perhaps rather the worse for the trip, Falkener decides to re-market it by another maker?

To be fair to Falkener, his advertisements do suggest that the buyer should beware:

Harpsichords to be sold.

Instruments of this nature may be purchased twenty if not thirty percent cheaper than what are sold by the generalty of harpsichord makers, provided that the purchaser can depend upon his own eyes and ears, and not rely on the judgement of one that makes it his own business to recommend harpsichords. For nothing is more natural than to have the opinion of a Music Master, nor anything more common than seeing or bribing of such to praise the tone, the common premium being ten guineas in a double-key'd harpsichord, and five in a single one, for which the purchaser absolutely pays. . . .²⁹

And

provided the purchasers can depend on the maker³⁰ or their own judgement for the goodness of the tone, and not rely on one, who for the sake of a fee from the maker will recommend good or bad.³¹

Harpsichords had a wide range of prices, and designer labels attracted a premium, as they do now. Falkener's counterfeit harpsichords were sold for around £25-£27 in 1771,³² while a genuine two manual Kirkman, was sold in 1766 for £89 (85 guineas).³³

These price differences are important because, in May 1769, just before Foug's business ran into difficulties, he also decided to sell a harpsichord:

*To be sold
In good order*

An excellent double-keyed harpsichord, with three unisons and an octave, elegantly painted, and of a very peculiar fineness and brilliancy of tone, made fifty years ago by one of the greatest harpsichord makers abroad. Price one hundred and twenty

guineas. To be seen at Mr. Foug's Music Shop, at the Lyre and Owl, next the Exhibition Room in St. Martin's Lane.³⁴

The price of the instrument is incredible. To place this in context – the lease on a house in Berkeley Square was just £80 for the year³⁵. So where did Foug find this harpsichord? Why or how was he involved with its sale? Who could have manufactured it? Was it really by a 'great harpsichord maker' or might this be another Falkener instrument? We will never know, but it seems rather suspicious to me that, as Foug's type was about to be acquired by harpsichord counterfeiter – Falkener, an extraordinarily expensive harpsichord appeared in the soon-to-be-closed music shop of Henric Foug.

Is it possible that Falkener and Foug had been unofficially in business together, with one dealing mainly with the print trade, and the other with instruments? Operating from different addresses, but with shared interests. Perhaps it was meant to be a temporary measure as Foug found his feet in his new country (there have been suggestions that Falkener himself was an immigrant,³⁶ and it would make sense therefore for the young Swede to rely on a fellow foreigner in a new land). Was Foug a victim of counterfeiter, Falkener? Or could they be fellow conmen?

There are certainly connections between the two men. Both had originally worked on the same street, both excelled at advertising themselves and offered, if not a new product, an innovative take on the music market, whether it was clearer, cheaper type, or a harpsichord for the man in the street. I suspect, however, that Falkener, who clearly had little time for his fellow artisans, decided to expand his harpsichord business from legal copying, into illegal counterfeiting. If the instrument that Foug tried to sell was indeed one of these, perhaps Foug was an innocent dupe, or he may have realised that it was a counterfeit and backed out of the deal. Perhaps that is why not long afterwards he was accused of an act of musical

piracy. It is also possible that Foug was aware of Falkener's criminal activities, and was involved in some musical skulduggery of his own. Of course, they may have simply been good (if not entirely honest) friends, and Falkener bought his friend's music type to aid him in his flight back to Sweden.

Falkener is now best known for his harpsichord manual, *Instructions for playing the harpsichord*, published in 1770, around the time that Henric Foug was on his way back home. It would appear that Falkener had become the thing he most despised, a music master. He continued in business for some time, making harpsichords, and selling music largely using Foug's type. In the 1780s, his publications disappear, and we lose trace of him.

Foug, on his return to Sweden, finally won the coveted role of Royal Printer, following the death of his father-in-law, and remained in this post until his death in 1782. His wife, Elsa, with a long printing heritage behind her, took over the business and was more successful than her spouse. Foug was undoubtedly a pioneer who tried to make sheet music accessible to a wider audience; whether he was truly guilty of piracy, or an unfortunate dupe, may never be resolved.

As for Falkener, it is an odd coincidence that both of his extant counterfeit harpsichords can be found in Scotland. At the time of these early copyright cases, Scotland was problematic. The case of *Millar v Taylor* had supported rights holders, but this only applied under English law, so, in effect, musical and literary piracy north of the border remained legal there for longer. Perhaps Falkener thought that he and his instruments might be freer of the law further north too?

A copyright library as a home for pirated music, and a Scottish sanctuary for counterfeit harpsichords. I think both Foug and Falkener would have appreciated the irony.

²⁹ (Public Advertiser 1767)

³⁰ My underlining.

³¹ (Public Advertiser 1770)

³² (Whitehead 2002)

³³ (Boalch and Mould 1995)

³⁴ (Public Advertiser 1769)

³⁵ (Gazeteer and New Daily Advertiser 1769)

³⁶ (A Dictionary of Musicians 1824)

Bibliography: Skulduggery in St. Martin's Lane – A nasty case of piracy

1763. Boston Gazette. June 27.
1763. Universal Director.
1767. Public Advertiser. January 23.
1769. St. James's Chronicle, or the British Evening Post. January 21-24.
1769. Gazetteer and New Daily Advertiser. June 30.
1769. Public Advertiser. May 6.
1769. Public Advertiser. September 23.
1769. St. James's Chronicle, or the British Evening Post. March 24.
1770. Public Advertiser. February 21.
1775. Gazetteer and Daily Advertiser. April 24.
1824. A Dictionary of Musicians. London: Sainsbury.
Boalch, Donald H., and Charles Mould. 1995. Makers of the harpsichord and clavichord, 1440-1840. Oxford: Clarendon Press
Fougt, Henricus. 1745. 'Corallia Baltica adumbrans.' Upsaliae, June 8. Accessed 22 August, 2019.
<http://huntbot.org/linndiss/sites/default/files/Liden-004.pdf>.
Fougt, Henry. 1767. Certain new and curious types by me invented, for the printing of music notes as neatly and as well in every respect as hath been usually done by engraving. United Kingdom Patent 888. December 24.
Hawkins, John. 1776. A general history of the science and practice of music. London: T. Payne.
Jones, Margaret. 2010. A case of piracy? September 10. Accessed 22 August, 2019. <https://musicb3.wordpress.com/2010/09/08/a-case-of-piracy/>.
'Millar v Taylor 1769.' Commonwealth Legal Information Institute. Accessed 22 August, 2019. <http://www.commonlii.org/uk/cases/EngR/1769/44.pdf>.
Parkinson, John A. 1980. 'Henric Fougt, Typographer extraordinary.' In Music and Bibliography: Essays in honour of Alec Hyatt King, by Oliver Neighbour, 89-97. London: Clive Bingley.
Parkinson, John A. 1972. 'Pirates and publishers. . .' In Performing Right, December, 20-22.
Poole, Edmund, 1965. 'New music types: invention in the eighteenth century.' In Journal of the Printing Historical Society.
Poole, Edmund – Research notes for the above article, held at Cambridge University Library.
Pulteney, Richard. 1781. A general view of the writings of Linnaeus. London: T. Payne, and B. White.
Small, John. 2011. 'The development of musical copyright.' In The music trade in Georgian England, by Michael Kassler, 233-386. Farnham: Ashgate.
Vretblad, Ake. 1958. 'Henric Fougts engelska musiktryck.' Biblis, 135-145.
Whitehead, Lance. 2002. 'Robert Falkener: an eighteenth-century harpsichord builder, music publisher and malfasant?' The Galpin Society Journal, 310-331.
Wollin, N. G. 1943. 'Henric Fougt utarbetar nya typer, som exporteras, och verkar för trycktyckets utveckling i Sverige.' In Det första svenska stilguteriet, by N.G. Wollin, 82-125.

Personlig reflektion om att arbeta hemma i coronans tid

||| Karin Savatović, bibliotekarie Musikhögskolan Malmö

Karin Savatović.

När jag nu sitter hemma och katalogiserar och bättre förstår när utgivningsår ska klamras eller var jag hittar #k Urval ("Specificering i form av gruppitel"), tänker jag på saknaden av den dagliga kontakten med kollegor, studenter och lärare. Hur mycket jag längtar efter konserter, middagar och bio.

Å andra sidan är det skönt att slippa pendla, även om man numera kan lägga sin väska på sätet bredvid utan att

verka oförsämd.

Att arbeta hemifrån i pyjamasen får mig att tänka på en bok av Bill Bryson från 2012: *En kortfattad historik över nästan allting i ditt hem*. Bryson bor visserligen i en prästgård i en liten by i Norfolk, och inte i en som jag 1950-talslägenhet i centrala Lund (som kanske inte är lika fantasieggande). Där hittar han nämligen en lönn dörr som får honom att vilja ägna en bok om de vanliga sakerna i livet. Om den värld som man känner väl men inte utforskat ordentligt. Varför har vi till exempel just salt & peppar på bordet, varför har gaffeln fyra uddar och inte tre eller kavajen en till synes poänglös rad av knappar på ärmen? Författaren går igenom rum för rum som en rundresa och skriver en världshistoria utan att gå utanför dörren – en bok som kunde skrivas i filttofflorna.

Nu var han ändå tvungen att lämna hemmet för att besöka bibliotek och arkiv. Och det är där vi bibliotekarier också helst vill vara!

Puls – musik- och dans-etnologisk tidskrift

Sedan 2016 har Svenskt Visarkiv gett ut den elektroniska tidskriften PULS Musik- och dansetnologisk tidskrift. "Tidskriftens inriktning är bred med utgångspunkt i musik- och dansetnologi och omfattar även andra delar av musikvetenskap och dansforskning, folkloristik, litteraturvetenskap och andra kulturvetenskaper."

Nummer 5 kom ut i maj och går att läsa på: bit.ly/2X8z2uq

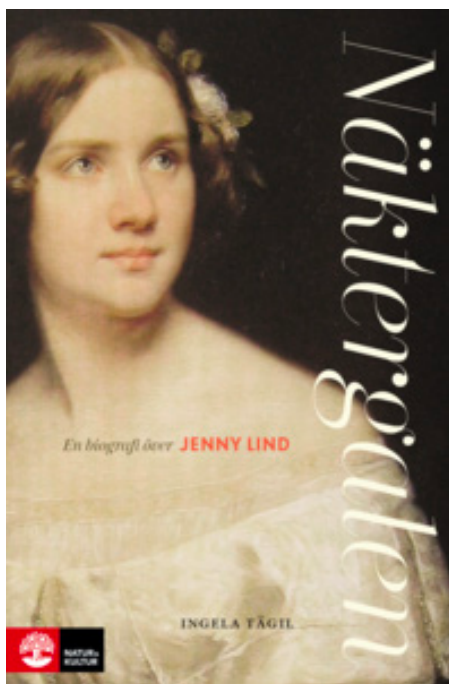
Boktips

För *Klassisk morgons* räkning tog Evabritt Selén, Sveriges Radios Musikbibliotek, fram några boktips med musikalisk anknytning. Man kan fortfarande höra inslaget på SR Play - sändes 20 juli ca 1:48:00 in i programmet.

Ingela Tägil – *Näktergalen, en biografi över Jenny Lind*

Förlag: Natur & Kultur, 2020

1851 när Jenny Lind varit på sin stora turné i USA, då hamnade hon på Kuba och där träffade hon Fredrika Bremer och då har Fredrika Bremer skrivit: "Förvånad såg jag mig om och där vid trappans slut stod ett fruntimmer hållande i ledstängen, blickande uppåt med vänligt strålende ansikte. Det var Jenny Lind.

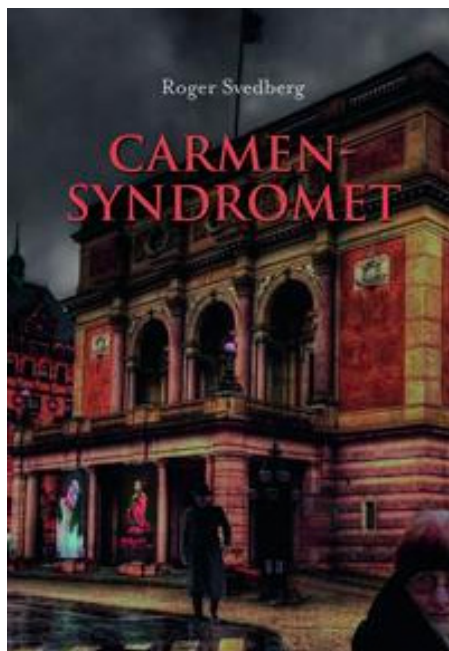
Roger Svedberg – *Carmensyndromet*

Förlag: Mormor, 2020

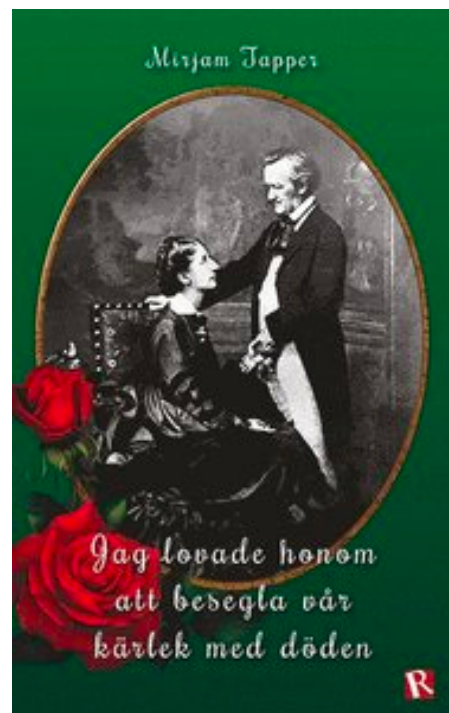
Roger Svedberg är till vardags slagverkare i hovkapellet, han har skrivit en deckare i operamiljö. Där får man tas med bakom kulisserna och träffa personligheter. Det är ett persongalleri som är härligt.

Tony Lundman – *8, en roman om den odödliga*

Förlag: Lundmanuskript, 2019, ljudbok inläst av Ella Petersson

Det är en bok som handlar om Sibelius åttonde symfoni. Den handlar om två parallelltider, dels är det nutid, då får vi följa en kvinnlig dirigent som heter Evy Rosbacka, som är världsberömd, men det är svårt att slå sig fram som kvinnlig dirigent. Sen är det i en tid då Sibelius lever under ryskt styre. Då är ryssarna trötta på att finnarna är så obstinata, så de ska förnedra Sibelius och göra ett inbrott på Ainola. Den som gör inbrottet ser ett manuskript på skrivbordet där det står symfoni och då är det symfoni nummer åtta.

Mirjam Tapper – *Jag lovade honom att besegla vår kärlek med döden*

Förlag: Recito, 2019

Mirjam Tapper skriver om Cosima von Bülow och Richard Wagner och deras kärlek till varandra och till musiken

Anna Zilli – *Drottning Kristinas sångerskor*

Roms musikliv 1655-1689, i svensk översättning av Eskil Fagerström
Förlag: Nordic Academic Press, 2019

Anna Zilli berättar särskilt om de sångerskor som åtnjöt drottningens beskydd och beskriver deras professionella och privata liv.

En illuminerad sida ur en inkunabel: Vincentius Bellouacensis, "Speculum naturale", Nürnberg 1486. Läs mer på s. 6. Foto Lena Nettelbladt.

Summary in English

- Lena Nettelbladt reports on a new book about the opera singer Erik Sædén
- Musikbiblioteksnytt is available as full text in Music Index. Lena Nettelbladt knows the background
- Lena also reports from the meeting in Västerås of the working group for music subject headings in Swedish
- Margaret Jones wrote in Brio last year about the Swedish printer Henric Foug. We are now able to present this article for all our members.
- Gunnel Jönsson reports from IAML Online 2020
- New books on music are presented by Evabritt Selén